

Agerdyrkningsberetning

fra

forskjellige Egne.

Foruden de i forrige Hefte gjengivne Beretninger meddeles her følgende:

Fra Samsø. Her paa Øen er det almindelig at stille Kornet op i løse Langhobe, der ere meget tilbøjelige til at falde om; i godt, stadigt Vejr kan det maaske hurtigere paa den Maade blive tjenlig til Indkjørsel, men i et saa regnfuldt Aar som iaar har Kornet paa den Maade lidt meget, og det har holdt sig langt bedre i velstillede faste Langhobe paa c. 30 Neg, for Vintersædens Vedkommende maaske endnu bedre i runde Hobe paa henimod 20 Neg, men da disse skulle stilles med særlig Omhu for at svare til Hensigten, tør det maaske ikke ubetinget anbefales. Kartoflerne ere stærkt angrebne af Sygdommen, dog synes »Magnum Bonum« at have holdt sig nogenlunde fri.

Fra Egnen Kallundborg-Slagelse. Udsigterne for Vinterfodringen ere ikke gode, da der er lidt Hø, og Prisen paa Foderstoffer vedblivende er uforholdsmæssig høj, og tilmed har Halmen viist meget ringe Foderværdi, og deri ligger vel ogsaa Grunden til, at Kreaturpriserne ere nedadgaende. Priserne paa Fedekvæg ere jo dalede stærkt, og alt magert Kvæg

er ogsaa nu i lav Pris; bedst har gode Kælvekøer holdt sig; men de ere dog dalede 20 à 30 Kroner pr. Stk. — Hvor Brakmarkerne ere velholdte, er Vintersæden lagt særdeles godt og kommer godt op, naar den er saaet bekvemt; men man seer dog mange Steder, at Folk har pløjet Jorden for vaad og saa ladet den ligge nogle Dage og tørres; dér er den bleven klumpet og Sæden kommet tyndt op; destoværre besaaer man ogsaa flere Steder nogle meget simple Halvbrakmarker, hvor Ukrudet ikke er bragt til Spiring, Kvikken ikke udryddet, og dér er Sæden saaet under meget daarlige Vilkaar.

Fra Egnen Korsør-Skælskør. Ved Høstens Begyndelse saa det i det Hele taget ikke lovende ud, skjøndt alle vare enige om, at Kjærnen var godt udviklet. Med Undtagelse af Rugen, som var meget stærk, saa Sæden tynd og kort ud, og da den laa i Hvirvler, vilde Mejningen baade blive besværlig og dyr. Imidlertid viste det sig, da Sæden stod i Hob og vi begyndte at kjøre hjem paa den, at det dog alligevel vilde give selv i Fyld et ret godt Aar. Vanskeligheden optaarnede sig Dag for Dag ved den stadige Regn, som dog ikke her paa Egnen var saa stærk som fra andre Steder berettet. Her paa Gaarden er maalt i August c. 112 Millimeter Regn, men Regnen var drilagtig; thi selv om det ikke var saa voldsomt, saa havde vi i August 23 Regnvejrdsdage. En Del Rug, især den, som ikke var spejet, blev godt bjerget, men meget blev stærkt medtaget, og dog blev Rugen egentlig ret godt høstet. Vi vare saa heldige her paa Egnen, naar det ret kneb, at faa en Dagstid frisk Vind, som strax tørrede og hængede Spiringen. Gyseligt var det mange Steder at se, hvor Rughobene vare grønne oveni, og megen Rug, især paa mindre Steder, blev mindre godt indkjørt.

Den gamle sjællandske Maade at sætte Sædhobe paa er ikke saa ringe, naar det bliver godt gjort, men desværre har den knebne Arbejdskraft og det meget Akkordarbejde medført meget Jaskeri i Arbejdets Udførelse. Paa de større

Gaarde er der ikke Tid til at prøve nye Maader med Hobe-sætningen; det maa overlades til de mindre Steder, men forøvrigt har jeg ingen Steder seet det. Jeg har her paa Gaarden faaet mine Folk — jeg kan sige baade med det Onde og med det Gode — til at binde med tyske Baand istedenfor som før at sno Baandenene og derved vride en Del Sæd af.

Her paa Egnen er iaar kommet nogle selvbindende Mejemaskiner, men hverken de, ej heller de almindelige have iaar kunnet gøre videre Gavn.

Fra mange Steder har man især hørt Klage over Mangel paa Græs og som Følge deraf Nedgang i Mælken, og ganske vist har Græsset lidt meget, maaske mere end Sæden, af den tørre og kolde Forsommer. Det har meget generet de smaa Gaarde, som levere Mælk til Andelsmejerier, thi det er ifølge deres Statutter forbudt at have Køerne paa Sommerstaldfodring. Paa de større Gaarde har man jo i Reglen havt Vikkehavre eller lignende, da det kneb med Græsset.

Fra Rønnedeegnen. Al Sæden, uagtet den egentlig ikke var særlig svær, blev slaaet til Jorden af Regnen, Maskinerne var det aldeles umuligt at benytte; thi dels kunde Jorden ikke bære at kjøre paa, og dels var Sæden saa ualmindelig slaaet til Jorden, at det var aldeles ugjorligt at benytte en Mejemaskine. Som Følge heraf blev Høstarbejdet baade sent, meget besværligt og meget kostbart, og det saa meget mere, da ikke rigelig Arbejdskraft var tilstede.

Brakmarkerne have i Sommer været ualmindelig vanskelige at behandle, saaledes at man fuldstændig maatte opgive en tilsigtet Pløjning umiddelbart før Høst af sværere Jorder, idet de hverken kunde bære Heste eller Redskaber, og Agerkaal, Føfod m. m. trivedes lystigt. Som Følge heraf seer mangan en Brakmark slem ud nu til Saatiden; men takket være det gode Vejr bliver Vintersæden dog lagt ret tilfredsstillende, og almindelig var man færdige med at saa Hveden med Udgangen af September.

Fra Vordingborgegnen. Mejemaskinerne — Selvbinderne indbefattet — have ikke kunnet bruges meget i

Aar, thi selv hvor der ikke var egentlig Lejesæd, var der en Mængde Straa, der vare knækkede eller bøjede, saa at Axene hang ned ad, og hvor dette er Tilfældet, bliver det jo let, paa Grund af Klippingen, en dyr Fornøjelse at bruge Maskinerne. Høstmaaden har været den sædvanlige med Opbinding i temmelig stort Bind sat i lange Hobe. Kun undtagelsesvis saa man Bygget sat i Stakke, hvilket vel dels havde sin Grund i, at man, med den mere end almindelig sparsomme Arbejdskraft, var bange for denne lidt senere Arbejdsmethode, og dels sjælden havde saa lang Tid Tørvejr at det blev gjenneemtørt nok til Staksætning. Kartofflerne ere Aarets daarligste Afgrøde, idet de fleste Stykker mere eller mindre har lidt af Kartoffelsygdommen. Enkelte Kartoffelsorter, f. Ex. røde amerikanske, ere næsten rent ødelagte, andre især tidlige Sorter have staaet sig bedre, og navnlig har Magnum bonum hævdet sin anerkjendte Egenskab som lidet modtagelig for Sygdommen.

Brakmarken er groet meget i Sommer, saa selv hvor den har faaet sine reglementerede Pløjninger med tilhørende Harvning har det knebet nok at holde den ren, men heldigt maa det dog være at en Masse Agerkaal og andet Frøkrud iaar har spiret og er bleven ødelagt. Gjennemgaaende er Vintersæden saaet i bekvem, om end noget fugtig Jord, og Saaningen, der ikke har været særlig tidlig, kan siges at være endt med Septbr. Maanedes Udgang.

Fra Nordfalster. Høsten har været vanskelig hvor man var for hidsig, ellers ikke. Vi have jo havt den store Regnmængde i Aug. ogsaa her paa Øen; dog kun c. 150 mm. men Regnperioden faldt væsentligst i den Tid, vi mejede. Den sinkede naturligvis Arbejdet i høj Grad, navnlig hvor man holdt over, at Sæden skulde være nogenlunde tør ved Sammenbindingen. Hvor man har gjort det, og det straffer sig næsten altid ikke at overholde dette, blev det senere let at faa Sæden ind i god Tilstand, da vi fik adskillige gode Tørvejrperioder med stærk Blæst saaledes 26—27—28 Aug. og fra 3dje Septbr. tildels til endt Høst, her den 12te Septbr. Vinter-

sæden kunde tages fra Langhobene i Reglen uden at kastes, og Vaarsæden blev ved at ligge et Par Timers Tid helt befriet for Klamheden i Roden. Nye Høstmaader — saadanne ere vist næppe anvendt her paa Egnen, thi Resultatet bliver som altid i en vanskelig Høst, at man, naar man da ikke har overhaands rigelig Arbejdskraft, staar sig bedst ved at holde sig til de gamle Høstmaader, og kan særlig lægge Hovedvægten paa at faa alle Arbejderne jævnt udført — Sæden nogenlunde tør bunden, Hobsætningen godt udført, og Rivningen hurtig besørget o. s. v. De saameget omtalte bornholmske Stakke due ikke i en vanskelig Høst, da Sæden omtrent skal være helt tør, inden den kan anbringes i saadanne, og den maa altsaa ligge længere Tid udsat paa Skaar. Paa mindre Steder, hvor der jo altid er rigelig Arbejdskraft ofte det dobbelte af det Normale, hvilket med nogenlunde velvoxet Sæd vel er et Menneske for hver 5 Td. Land med Sæd ($\frac{1}{3}$ deraf Kvinder og svagere Folk), kan det maaske stundom ske at denne Methode kan praktiseres med Held. — Da Sæden har staaet godt op, har Mejemaskinerne været meget benyttede. Man har ganske vist maattet holde op enkelte Dage paa Grund af for fugtig Bund, men til Gjengjæld har Maskinerne holdt godt, da Jorden ikke har været saa haard at kjøre paa. Et Par nye Selvbindere, som bleve kjøbt hertil i Sommer, har man efter Sigende ikke været saa særlig tilfredse med.

En Sommerfugllarve (ikke den almindelige Kaalorm) afbladede i August Kaalrabi og alle andre til Kaalslægten hørende Planter eller rettere bortaad al Bladjød, saa kun Ribberne vare tilbage og det saa aldeles totalt, at Markerne bleve fuldstændig graa. Men med en forbavsende Kraft have Bladene udviklet sig fuldstændig normalt igjen, og Afgrøderne staa glimrende, om end selvfølgelig dette Angreb har sat dem tilbage. Paa Hveden var lidt Rust, ellers er der ingen Skade skeet. Kvægets Sommerernæring har været meget rigelig, og Mælkeriudbyttet maa nærmest betegnes som meget godt, navnlig paa Grund af de gode Ostepriser. 18—20—22 Øre for Centrifugeost have vi jo ikke kjendt længe — det faa vi jo

nu. Der er gode Udsigter for Vinterfodringen, god Rodfrugtafgrøde, som er bleven sparet usædvanlig længe iaar, da man har havt Efterslæt indtil nu, en ordinær, ofte god Høbeholdning og meget rigelig med Halm, naar det medregnes, hvad der er gjemt fra forrige Aar. Halmens Næringsværdi er dog vel ikke særlig stor. Det vil jo nu bero paa Foderstofpriserne og Smørpriserne til Vinter, hvorledes der vil blive taget fat, men i de gode Besætninger vil man jo nødig slaa af paa den samlede Fodermængde. — Her er kun meget ringe Handel med Kreaturer. Kun enkelte kjøbe Kælvæker, og vi føle her Savnet af at man ikke som i gamle Dage kan faa Køer og Kvier fra Angel. Fyen maa jo træde i Steden, men vi faa vanskeligt fat i de gode fynske Køer.

Fra Østlolland. Man har, hvor man har havt den fornødne Taalmodighed, faaet Høsten godt hjem, med Undtagelse af Rugen, der kun faa Steder er høstet saaledes, at den holder en god hollandsk Vægt. Hvad man hører om Tærskningsresultaterne gaaer ud paa, at Hveden giver mere end man havde ventet og vejer godt, medens Bygget giver under Forventning, vejer daarligt og er ingen smuk Vare, hverken med Hensyn til Farve eller Størrelse.

Mejemaskinerne have kun været benyttede lidt i Høsten; Jorden var jo ved den megen Regn saa stærkt opblødt, at de meget vanskeligt kunne bruges, og da man ikke havde andet at bestille, mejede man med Jern og lagde paa Skaar. Der er til Stiftet kommet nogle Selvbindere, som have arbejdet godt, naar Jorden og Vejret har været nogenlunde gunstigt.

Brakmarken har jo ikke været ganske nem at behandle i den meget vaade Sommer, men man har dog overalt naaet at give den 3 Pløjninger før Høst. Enkelte Steder har man faaet pløjet 4de Gang før Høst og har da svensket Hveden ned. Jorden var efter den stærke Regn i Høsten ikke nem at behandle til Saaningen; den var tung og seig, og man har ikke været tilfreds med Saaarbejdet.

Fra Midtlolland. Usædvanlig gunstige vare de Auspicier, under hvilke man herhjemme imødesaa den nu tilende-

bragte Høst og det Landbrugsjaar, der ved denne erholder sit Særpræg.

Med Foraarets Komme: stærkt stigende Sædpriser — saa: Melding om tarvelige Høstudsigter i flere af de Lande, hvis Høst normalt lægger et tungt Lod i den Vægtskaal, paa hvilken Verdensmarkedets Priser afbalanceres — senere hen: jævnlige Efterretninger om ugunstige Vejrforholds ødelæggende Indflydelse paa Bjergningen af Udlandets Avl — dertil: Udstedelsen af Ruslands Exportforbud med yderligere Stigning af Rugpriserne i et Tempo, der rev, og nødvendig maatte rive, Prisen paa de øvrige Sædarter med sig — og til alt dette: særdeles gode Høstudsigter herhjemme.

Jo! alt var unægtelig som det skulde være for at vække Forventning om, at et af de længe og længselsfuldt imødesete fede Landbrugsjaar stod i Begreb med at oprinde.

Under disse lyse Forventninger gik saa Høstarbejdet i Gang Landet over. Lidt trangt faldt det jo paa sine Steder at faa begyndt. Thi som sædvanlig i de senere Aar karakteriserede idelig Regn Høstcampagnens Begyndelse og fremkaldte hos Mange en forklarlig Trang til at afvente bedre Tider. Men som bekjendt foreligger kun ét praktikabelt Alternativ, naar man under en heftig Regnbyge har søgt Ly i en Port for at afvente Tørrevejr og mærker, at Bygen bliver ved, medens Tiden løber fra En i utilladelig Grad $\circ$: en rask Beslutning og ud i Pløren. Og Forholdene iaar stillede jo for Høstarbejdets Iværksættelse intet andet Alternativ. Der maatte trods Regnen begyndes; og snart fyldtes Bladene med lydelige Klager over Regnens Ødelæggelse paa Sæden — med de tilsvarende uundgaelige Beskrivelser af Apparater til kunstig Tørring af Avlen. Først var det Rugen, hvis Ødelæggelse — i stærkt stigende crescendo — sloges fast gennem Pressens Meddelelser, og saa kom paa tilsvarende Vis Touren til de øvrige Sædarter. Men som sædvanlig i sidste Øjeblik for at redde Avlen fra den bebudede fuldstændige Ødelæggelse slog Vejret om — en Morgenstund brød Solen frem, og dens Straaler lode øjeblikkelig for en ikke rugdyrkende Jordbruger Haabets Kjærte skinne med en saadan Intensitet

at han samme Aften kunde lade Ritzaus Bureau forbause og glæde den ængstede Nation med Efterretningen om, at Sæden ikke skjønnedes at have lidt nogetsomhelst.

Men ogsaa i dette Tilfælde laa Sandheden vel nærmest i Midten — midt imellem Pressens Sørgeskvad over Høstvejrets Ødelæggelser og den ovennævnte ritzauske Glædesfanfare.

At Rugen havde lidt, endog i ganske ualmindelig Grad, maatte efter foreliggende positive Beretninger staa alle klart. Men Medlidenheden med de saa haardt hjemsøgte Rugdyrkere neutraliseredes jo i kjendelig Grad derved, at Prisen paa det hjembjergede Brødmateriale, trods dettes mangelfulde Kvalitet, dog stillede sig betydelig højere end de fra forudgaaende Aar tilvante Priser. Og over det kvantitative Rugudbytte hørtes tilmed kun enstemmig Tilfredshed.

Ogsaa Kvaliteten af de andre Sædarter havde lidt under den vedholdende Regn. Det kunde ikke være anderledes. Men det turde være sandsynligt, at den megen Regn forud for Høsten, med megen tidlig og stærk Lejesæd, har været mere skæbnesvanger for disse Sædarters Vedkommende end Regnen under selve Høsten. I hvert Fald for Maltbyggets Vedkommende skjønnes dette at være Tilfældet — vel at mærke, hvor Byggets Opbinding fandt Sted strax efter Mejnningen, eller Skaarlægningens Varighed kunde indskrænkes til ganske faa Dage. Hvad Hveden og Havren angaaer, var der næppe Anledning til højlydte Klager over Høstvejrets Indflydelse paa Kvaliteten. Og ret beseet kunde jo Høstvejret have stillet sig langt ugunstigere; — for Rugens Vedkommende vel næppe, men afgjort for de andre Sædarters; — Regnen faldt jo nemlig i Høstens første Periode. Mejnningen og i ret tilfredsstillende Omfang tillige Opbindingen kunde altsaa fremmes mellem Bygerne, saa disse Arbejder endtes i Løbet af det omtrent normale Tidsrum. Og da saa det Tidspunkt kom, hvor omtalte Arbejder nærmede sig deres Afslutning, hvor Størsteparten af Sæden altsaa stod parat til Hjemkjørsel, og hvor yderligere Regn først vilde have foranlediget virkeligt Tidsspilde ved Savn af Beskjæftigelse til Høststyrken, blev Vejret stadigt, og man fik saa gunstige Vilkaar for Hjemkjør-

selen som vel ønskeligt. Der var kort sagt som sædvanlig »Høstvejr«, tilstrækkeligt til Hjembjergning af langt større Avl end den Forhaandenværende.

Alt i alt tør det derfor nu, efter at Høsten er endt, udtales, at skjønndt Forringelsen af Sædens — særlig Rugens og Byggets — Kvalitet er betydelig, er det dog ikke saa meget dette Moment, som den Reduktion, der efter Høsten er indtraadt i Sædpriserne, som har bidraget til at nedstemme Forventningerne til Aarets Udbytte. Thi at Virkeligheden ikke bliver de i Forsommeren vakte store Forventninger lig turde allerede nu være givet. Hvormeget der maa slaaes af paa disse er det endnu for tidligt at dømme om. Men benyttes de nærmest foregaaende Aar som Maalestok for det nu foreliggende Landbrugsaar synes det dog berettiget at haabe, at den endelige Dom over dette vil anvise det Plads blandt de Aaringer, over hvilke Landmændene ikke have skjellig Grund til at klage.

Arbejdskraften var i Høsten som sædvanlig kun sparsomt til Stede, hvilket blev end mere føleligt derved, at den megen Lejesæd saavelsom den oplødte Jord i høj Grad begrænsede Mejemaskinernes Brugbarhed samt vanskeliggjorde Haandmejnningen. Til det herværende Avlsbrug var det iaar som ifjor funden nødvendigt at antage en halv Snes Høstfolk fra Midtjylland, hvilken Arbejdskraft dog paa Grund af Rejseomkostningerne bliver mindst lige saa dyr som den stedlige.

Der blev her iaar med Held fulgt den Fremgangsmaade, saasnart det truede med Regn, at sætte de næsten til Hjemkjørsel tjenlige Sædhobe om i Smaastakke, dækkede med Rivelse. Det turde hælde, at Smaastakkene som et Tilflugtsmiddel, der benyttes under den her angivne Form, kunde komme til at faa større Betydning under vanskelige Høstforhold end de hidtil trods alle Anbefalinger have havt. Thi i det store Hele tør Sæden ansees for sikret mod Regnen, naar den i tør Tilstand er sat om i saadanne vel dækkede og vel tilspidsede Stakke. Og Erfaringen her paa Gaarden viste, at Arbejdsstyrken kan naa at stille mere end dobbelt saa megen Sæd om fra Hobe i Stakke, som den i samme Tidsrum

kan kjøre sammen. Særlig overfor en Afgrøde, som man agter at kjøre lige til Tærskemaskinen, er der stærk Opfordring til under vanskelige Vejrforhold ikke at sky den med Omsætningen i Stakke forbundne Ulejlighed. Thi den Tid, der medgaaer hertil, indvindes rigelig derved, at Sammenkjørsel af Sæden i større Stakke ved Maskinen er unødvendig, idet Sæden fra Smaastakkene er tjenlig til Sammenkjørsel og Aftærskning, saasnart det ikke regner. Ere Stakkene nemlig blevne vaade, skydes Rivelsen blot af og kun Negene sammenkjøres. Og iøvrigt tørrer Rivningen forbavsende hurtig naar den saaledes er anbragt paa Toppen af Stakken. Spildet af Korn ved den paagjældende Omsætning skjønnes ikke at være af nævneværdig Betydning.

Foderbeholdningerne for Vintersæsonen synes at være rigelig forhaanden. Udsigten til en stor Roeafgrøde bidrager jo væsentligt til denne Anskuelse, der yderligere støtter sig til de usædvanlig store Beholdninger af gammel Halm. Men at Kvaliteten af dette Aars Halm er ringere end efter en normal Sommer tør vel desværre ansees for givet. I lige Maade er Foderstofprisernes — særlig Klidprisernes — Højde et mindre gunstigt Moment for Udsigterne til et godt Mælkeriudbytte i den forestaaende Vintercampagne. Man faaer jo imidlertid at haabe paa, at Priserne for Smørret ville komme til at svare hertil; — for Ostens Vedkommende synes jo Konjunkturerne helt tilfredsstillende.

Fra Vestlolland. Der er kommen nogle Selvbindere her til Egnen, og de blev brugte med temmelig godt Held; — saa jeg troer nok, at skal man have nogen Mejemaskine, der kan gavne noget, skal det være en Selvbinder og det sikkert af Johnstons Fabrikat, — saa er da Arbejdet gjort færdig, med Undtagelse af et rejse Kornet. — Aftærskningen af Kornet finder altid Sted paa større Gaarde ved Damptærskemaskiner, af hvilke der er kommen en Del nye her til Egnen iaar, — og paa mindre Gaarde og Bolssteder ved smaa Lejemaskiner til Hestegang; — alle ville de have tærsket om Efteraaret og Plejltærskning er et næsten ukjendt Arbejde. Travl-

hed er der overalt her paa Vestlolland om Efteraaret, især hvor Sukkerroerne forøge denne og foraarsage, at der skal en forøget Arbejdskraft baade af Folk og Heste, hvorfor Arbejdernes Fordringer langtfra ere billige, hverken med Kosten eller Lønnen, hvilket ogsaa nok kunde gaa, naar de vilde bestille noget ved Arbejdet, men det kan være sløjt nok ved Akkordarbejde, og saa kan man nok slutte sig til, hvordan det gaaer paa Dagleje.

Fra Egnen mellem Faaborg og Ringe. I denne besværlige Høst ere nye Høstmaader kun meget sjælden blevne benyttede. — Vejret egnede sig slet ikke dertil. Selve Mejningen vare besværlig og blev senere hyppig afbrudt af Regn, saa at der ingen Tid blev til at afvige fra de normale Arbejdsmaader. — Det var besværligt nok at faa det Nødvendigste udført og da senere det mere stadige Vejr kom, benyttedes Tørken til at flytte Kornet, for at kunne kjøre ind, hvilket ogsaa viste sig at være det vigtigste. — Paa større Gaarde maatte endel Korn lægges paa Skaar for at fremme Mejningen; men det viste sig stadig meget vanskeligt at faa dette Skaarkorn opbundet tørt. — De, som stadig sørgede for at sætte al Kraft paa, naar Kornet var tørt, for at have det mejet og bundet samt hobsat tørt, fik ogsaa deres Korn bedst og hurtigst i Hus. Brugen af Mejemaskiner er her paa Egnen ikke tiltaget væsentlig.

Heldigvis, synes det nu som Oldenbørerne have faaet et virkeligt Knæk, saaledes at vi tør haabe fremtidig at blive forskaanede for denne Landeplage. Her i Sognet blev der i 1883, da Indsamlingen var privat, samlet 7953 Pd. med en Bekostning af 689 Kr. 65 Øre. I 1887 samledes 24000 Pd. mod en Bekostning af 2459 Kr. 52 Øre og iaar var der samlet 12935 Pd. Oldenborrer. — Naar man betænker, at der de to første Aar langtfra samledes rent, medens der iaar samledes, saalænge der fandtes saamange Oldenborrer nogetsteds, at de kunde vække Opmærksomhed, hvilket ogsaa kan erkjendes deraf at næsten ikke et eneste Træ blev afbladet, ere disse Tal meget betegnende; thi en Nedgang fra 24000 Pd. i

1887 til 12900 Pd. i 1891 viser tydelig, at Indsamlingen i 1887, saavel som Larveindsamlingen i de mellemliggende Aar, har gjort Virkning, og det ligger da formentlig nær at haabe at den Indsamling, som skete i 1891, maa virke endnu bedre. — Det forekommer mig, at her haves et Vidnesbyrd om den indgribende Betydning, som vi Menneskers enige Samarbejden har i Naturens Husholdning. — Vi Landmænd ere i høj Grad Tak skyldige til Lovgivningsmyndighederne og de private Mænd, som, med Dr. phil. Bergsøe i Spidsen, have arbejdet for denne Sag. — Her vil jeg dog bede om ikke at blive misforstaaet. Det er ikke min Mening, at Larverne ere helt forbi; tværtimod, vi maa stadig være paa Vagt saavel mod denne som mod andre af Landmandens Fjender i Dyre- eller Planteverdenen; men jeg tror, at det, samtidig med fortsat enigt Samarbejde, vil være let at holde denne Fjende nede.

Med Hensyn til Vinterfodringen ere Udsigterne gode, naar hensees til Mængden af Hø og Halm. Men seer man derimod paa Kvaliteten og paa de høje Foderstofpriser, blive Udsigterne til en rentabel Mælkeproduktion i Vinterhalvaaret 18⁹¹/₉₂ kun smaa. Her komme ogsaa de vanskelige Arbejderforhold i Betragtning, idet Arbejdet baade med Kreaturerne Plejning og Malkning stadig bliver baade dyrere og vanskeligere at faa udført ordentligt. — Vi leve vistnok paa Arbejderomraadet paa Landet i en Overgangstid, som maa ske vil ende med helt at umuliggjøre den nuværende Maade at drive Agerbrug paa i Danmark. Den stærke Udvandring af Arbejdskræfter fra Landet til Byerne er her den væsentligste Faktor, og nægtes kan det desværre ikke, at enkelte, men heldigvis dog kun enkelte, af de større Landbrugere indirekte støtte denne Folkevandring derved, at de ikke tilstrækkeligt paaskjønne de gode og prøvede Arbejdere, medens de ofte dyrt betale baade Fæstemænd og, til Tider, extra Arbejdskraft fra Byerne. — Dog, i det store Hele, er det ikke Landmandens Skyld at hverken mandlige eller kvindelige Arbejdere ville være paa Landet. Det er andre Faktorer, som her spille Hovedrollen, Faktorer ligeoverfor

hvilke Landmanden staaer magtesløs. — Som saadanne vil jeg nævne: den større Løshed og Letsindighed, som er Tidens Særkjende, Pyntesyge, Fornøjelsessyge o. s. v., dernæst den altfor store Toldbeskyttelse navnlig for Industrien og endelig Godgjørenheden, som tager Ansvarsfølelsen bort fra Individerne og derved begunstiger Letsindigheden.

Fra Frederitseggen. Udsigterne for Vinterfodringen ere gode forsaavidt, der er tilstrækkeligt at fodre med, men hvis Smørpriserne ikke ville hæve sig, er det sandsynligt, at megen Sæd, som ellers vilde blive fodret op, vil blive solgt; den stærke Fodringsmaade, hvorom der baade i Tide og Utide blev prædikeret ofte af meget lidet kompetente Folk, har nu fremkaldt en Reaktion, som mangan Mand følger, der fik praktiske Beviser for, hvad der betalte sig for ham.

Brakmarken har været mangan Landmands Sorg her paa Egnen, hvor den meste Jord er svær Lerjord; de, som ikke fik pløjet 2den Gang før Jul, vare næsten ikke i Stand til at gjøre noget ved Jorden, men maatte overlade Marken til alskens Ukrudt, særlig Agerkaal, som muntrede sig af Hjertenslyst; det saa flere Steder ud, som var der saaet Sennop, og der har maattet anvendes Opfindsomhed for at faa disse frivillige Afgrøder pløjet ned; flere har grebet til Leen og ført det Hele bort; at Jorden under disse Forhold ikke var meget modtagelig for Redskaber og Sæd, er forstaaeligt.

Fra Horsenseggen. Hveden vil forhaabentlig give noget over, og Rugen betydelig over en Middelhost, men den første har lidt noget og den sidste overordentlig meget ved det daarlige Høstvejr. Hvor Rugen ikke havde været stærkt i Leje, hvor den blev høstet tidlig og hvor den blev kjørt tidlig ind, er Kvaliteten nogenlunde, men det var kun faa Steder, hvor alle disse 3 Ting faldt sammen; de fleste Steder tog den Skade, enten ved at den spirede, medens den var uhøstet eller i Hobene, og meget sjælden var den bleven gjennemtør og fast i Kjærnen, førend den bragtes i Hus. Hvor stort Tabet ved Spiringen maa anslaaes til, er vanskeligt

at sige; nogle Landmænd mene, at de slippe med nogle faa Procent, og at de kunne møde med en Kvalitetsvægt af 117—19 Pd., men de fleste angive Tabet langt højere, indtil 25 $\frac{0}{100}$, og Vægten kun til 105—8 Pd. Jeg er tilbøjelig til at mene, at 15 $\frac{0}{100}$ maa sættes som det gennemsnitlige Tab, og at Vægten ikke er højere end 110 Pd. — Vaarsæden var noget tynd, og navnlig Havren travede ikke stærkt; de Fleste mene dog, at især Bygget vil give godt, men jeg troer dog ikke, at disse 2 Kornsorter og Blandsæden ville give højere end en Middelhøst. Takket være det gode Høstvejr, der begyndte med den 2den Uge i September, kom Byg, Havre og det meste af Hveden godt i Hus, det vil sige, hvor man gav sig Tid dertil, fik Negene flyttede, kastede og eftersete, førend man begyndte Indkjørslen. Men da ogsaa disse Kornsorter ofte stode længe høstede og fik megen Regn, er Kvaliteten af dem heller ikke fin, Kjærnerne ere graa og enkelte af dem groede, ligesom naturligvis ogsaa Straaet har tabt noget i Næringsværdi ved at være bleven udvasket. Paa sine Steder er en Del Vaarsæd afblæst, fordi den blev overmoden, førend man naaede at faa den høstet; men Skaden i saa Henseende er paa denne Egn dog næppe stor.

Jeg har iaar for første Gang paa denne Egn seet Staksætningen anvendt i Kornhøsten, thi man holder ellers fast ved den tilvante Høstmaade med stor Ihærdighed. Det er jo ogsaa et stort Spørgsmaal, om man gjør Ret i at forlade denne, thi den har jo vistnok sin Grund og Bund deri, at den i de fleste Aar passer for vore klimatiske Forhold. Sæden, der staaer i de fortløbende Avnrækker med Mellemlum mellem hvert Par Nag, bliver jo ganske vist let vaad, ja ved stærk Regn endogsaa mer eller mindre gjenneblødt, men da vi jo her i Jylland som oftest have Blæst imellem Bygerne og Regnskyllene, tørres Sæden igjen hurtig; den faaer derfor sjælden Tid til at spire, saaledes som den gjør det i de sammenpakkede Hobe, naar Vandet er trængt ind i disse, og man kan ofte efter nogle faa Timers stærkt Tørvejr, benytte halve og kvart Dage til Indkjørselen. Man bjerger saa lidt Sæd

hjem engang og lidt en anden Gang, og finder denne Fremgangsmaade mere formaalstjenlig, end at benytte saadanne Tidsrum til Staksætning. For at kunne bringe Sæden i Stakke, maa den jo nemlig være omtrent lige saa tør, som naar den er tjenlig til at bringes i Hus. Man betragter altsaa Staksætninger der, hvor man til enhver Tid har Hestene og Vognene parate til Indkjørselen, som et Tidsspild, og det kan kun være paa langt bortliggende Lodder eller hvor man mangler Raadighed over Forspandet, at der kan være noget vundet ved at bruge den. Det har da ogsaa været paa saadanne Steder, ved Husmænd og paa Skolelodder, at jeg iaar har seet Stakkene anvendte, og der maa det vel indrømmes, at de ere paa rette Plads.

Udsigterne for Vinterfodringen ere ogsaa ret lovende; der er jo avlet rigeligt af Agerhø, jævnt godt af Enghø og af Straafoder vel ikke saa meget som ifjor, men saa rigeligt, at den mindre Ernæringsværdi, som det muligvis har paa Grund af den mindre heldige Høst, kan opvejes af Mængden, thi denne vil jo tillade, at Kreaturene kunne vrage Foderet og nøjes med at tage det bedste deraf. Roehøsten er — naar den bare ikke manglede saa mange Steder — ogsaa god, saa Spørgsmaalet, om man kan faa en lønnende Vinterfodring igang, beroer egentlig kun paa, hvorledes de dyriske Produkters Pris vil stille sig i Forhold til Kraftfoderet. Der er jo Korn nok tjenlig til Opfodring, men der var jo en Tid i Høsten, da det saa ud til, at Prisen paa dette, saavel som paa de kunstige Foderstoffer, vilde blive for høj i Forhold til de Priser, vi i Vinter kunne vente paa Smør, Kjød og Flæsk. Kornet er jo nu imidlertid faldet, saa for Kraftfoderets Vedkommende er der altsaa for Øjeblikket ogsaa Udsigt til at kunne bringe en lønnende Vinterfodring igang.

Markedsberetningerne lyde gjerne paa, at Kreaturpriserne ere trykkede i dette Efteraar, men det forekommer mig dog, at den Pris, man har kunnet opnaa for Udsættere, navnlig da, naar de ikke have været for gamle, men i nogenlunde godt Huld, er ret tilfredsstillende, og hvad gode, tidlig

kælvende Malkekøer angaar, da er Prisen paa dem, som jo næsten altid, høj nok.

Brakmarken har iaar paa alle noget bindende Jorder ikke været let at behandle, og navnlig gjælder dette Behandlingen efter Høsten til Sædlægningen. Den megen Regn havde sammenslaaet Jorden, der tilmed mange Steder blev overfyldt med Agerkaal og andet Ukrud, ligesom der ogsaa ved Pløjningen kom en Del død og tung Jord op, som efter Harvningen bandt sig og dannede større og mindre Klumper. Vintersæden er ikke altid lagt heldig, og den er, navnlig for Hvedens Vedkommende, som oftest bleven saaet for sent. Vi bør her i Jylland rimeligvis befitte os paa at saa Squarehead-Hveden i det første Tidøgn af September, men iaar er den, saa godt som ingen Steder bleven saaet førend i det 3dje Tidøgn, og vi maa derfor haabe paa, at vi faa et langt og gunstigt Efteraar, saaledes at den kan udvikle sig tilstrækkeligt til at modstaa Vinteren.

Fra Aarhusegnen. Her paa Egnen har man kun undtagelsesvis benyttet særlige Sæmmensætningsmaader og i alt Fald kun for de mindre Bedrifers Vedkommende. En Del Rug blev strax efter Høstningen sat i Smaastakke, ligesom Vaarkornet enkelte Steder er »stubbet« op, men i Almindelighed bibeholder man den gamle prøvede Methode og stoler paa, at Vejret skal bedage sig; man er uøvet i de nyere Sæmmensætningsmaader, og desuden paadrager man sig derved en ikke saa ganske lille Merudgift. Mejemaskiner ere saa godt som slet ikke benyttede her i Egnen, idet Kornet de fleste Steder var slaaet stærkt ned af Regnen og derved umuliggjorde Brugen af dem, og Arbejdskraften har været, om ikke overdreven, saa i al Fald tilstrækkelig til Stede, selv om man naturligvis til sine Tider kunde ønske at benytte flere Folk end under normale Høstforhold. Alt Korn har været yderst vanskeligt at høste, og en Mand har i Almindelighed ikke kunnet drive det til mere end ca. 1 Td. Ld. daglig.

Kreaturpriserne ere ikke særlig høje og 160—80 Kr. for gode Kælvekøer er det almindelige. Hestene ere der-

imod dyre, og med Rette lægger man sig mere og mere efter Tillæg i denne Egn. Svinepriserne have været nedadgaaende, og Smaagrise ere saa godt som usælgelige, i alt Fald kun til en fabelagtig lille Pris. I den sidste Tid er der rejst en Del Agitation blandt de ubundne Svineproducenter, og der søges dannet Foreninger for at modstaa det Tryk, som en eventuel Sammenslutning af de private og Andelsslagterierne vil bevirke. Vintersæden er iaar bleven lagt betydelig senere end ellers, idet man paa Grund af den fremrykkede Aarstid ikke turde opsætte sit Høstarbejde. Jorden har ofte været meget vaad og ubekvem, og flere Steder har man derfor ikke kunnet behandle den saa godt som ønskeligt. Almindeligvis har man benyttet betydelig mere Udsæd end ellers, af Frygt for, at Kornet ikke skulde være tilstrækkelig spiredygtigt, og 9—11 Skp. Rug pr. Td. Ld. har været det almindelige.

Det har iaar som næsten altid viist sig, at de, der have givet sig god Tid og erindret det gamle Ord: »Hellere lade Sæden blive fordærvet paa Marken end i Laden,« har faaet deres Korn bedst bjerget. Folkene have gennemgaaende været flinke; de have indseet Nødvendigheden af at benytte hvert eneste gunstige Øjeblik, og kun i et enkelt Tilfælde har der, mig bekjendt, været iværksat en Strike, en Begivenhed, som saa med Lynets Fart udbredes over det ganske Land til Skræk og Advarsel og muligvis Efterlignelse af andre. I det Hele taget forekommer det mig, at Pressen skulde være lidt varsom med at kolportere den Slags Begivenheder: Exemplet smitter, og hvad vilde Følgen have været, hvis der var bleven iværksat Striker andre Steder? Allermindst den, at Forholdet imellem Husbonde og Tyende vilde være bleven endnu mere spændt, end det desto værre allerede mange Steder er, og at Bitterhed og Gjæld i den kommende Vinter vilde have bragt Nød og Elendighed i mange Smaafolks Hjem. — Som det nu er gaaet, have vi ikke Grund til andet end at være taknemmelige og tilfredse over Høsten, taknemmelige over det gode Udfald, den har faaet, tilfredse over den gode Gænge, den har havt. Vi bør da ogsaa vise det over for vore Folk, og hver for sig søge at lindre den flinke Arbejders

Kaar paa bedste Maade, saa at det maa staa klart for ham, at vi paaskønne hans ærlige Vilje, og gjerne ville gjøre Gjengæld for de Tjenester, han viser os.

Fra Grenaaegnen. Der er iaar anskaffet mange Mejemaskiner, deriblandt en Del selvbindende, væsentligst til Kollindsund. Stakning af Kornet vinder megen Udbredelse, ogsaa paa Bøndermarkerne, og Methoden er ogsaa meget anbefalelsesværdig, dog næppe før nogle Dage efter Høstningen, hvor Kornet ikke er fuldstændig renstraet og meget modent.

Som Følge af Tilstanden paa Fedekvægsmarkederne vil der næppe blive drevet stærkt paa Fedningen, især da man endnu har i frisk Minde de særdeles uheldige Afsætningsforhold for Fedekvæg i sidste Foraar. Kreaturpriserne ere — vistnok af foran nævnte Grund — heller ikke høje, trods den rigelige Høst, og det er alene Malkekøer, der finde nogenlunde villig Afsætning. Hestehandelen, der i Sommer har været meget livlig med gode Priser, er nu mere stille. Handelen med Plage har derimod i Efteraaret været god og til betydelig forhøjede Priser. Ogsaa Føl finde villig og god Afsætning.

Fra Randersegen. Rugen er den Sædart, der har lidt mest af Regnen, idet Kjærnerne spirede i Axene baade før det blev høstet og i Hobene; dog kom det i Reglen tørt i Hus. Omtrent 25 % er spiret, men naar det renses godt, giver det godt Brød, men en daarlig Vægt; det folder godt og var der ikke saameget spiret, vilde det være den rigeste Rughøst, vi have havt i mange Aar.

Fra Hobroegnen. Høbjergningen fra Ageren var nogenlunde fyldig og blev bjærget i god Tilstand, hvorimod den fra Engene, der tegnede til at ville give en meget rig Høst, havde store Vanskeligheder, som desværre endnu ikke alle Steder ere overvundne. Det tidlig høste Enghø, blev ligesom Agerhøet bjærget i god Tilstand, men det var desværre den mindste Del af Enghøet paa Grund af den vedholdende Regn, som begyndte sidst i Juli og vedvarede til September Maaned, og da saa Kornhøsten optog Tiden, maatte Høet vente, til man

var færdig med denne. Da Regnperioden indtraf, var en stor Del af Engene bleven slaaet og stakket, en Del var blot slaaet, ligesom der endnu var meget uslaaet. Da Vandet i de store Vandløb steg meget stærkt, trak det paa de lave Steder det uslaaede Græs ned i Bunden og fyldte det med Slim og Mudder, saa dette maa betragtes som ubrugeligt; det slaaede men nu stakkede Græs tog det tildels med sig, og Stakkene stod mange Steder i 1 til 1½ Alen Vand. Vare Engene højere beliggende, maa omtrent Halvdelen af det stakkede Hø betragtes som ødelagt, og den anden Halvdel er i mindre god og brugelig Tilstand til Kvægfoder blevet bjerget efter Midten af September, det afslaaede Græs er udvasket og uden Værdi til andet end Strøelse, og kun det før Høsten uslaaede, er i de sidste Dage blevet slaaet og bjærget i en halvvisse Tilstand. Tabet af Hø maa derfor for Hobroegnen sættes meget højt. — Kornhøsten har været besværlig, og navnlig var Rughøsten meget vanskelig. Rugen, som iaar tegnede til at give en af de bedste Afgroder, der har været i mange Aar, led meget af den megen Regn, baade før den blev høstet, og efter den blev høstet. Spiringen har derfor været stor, fra 10 til 30 %, eftersom Rugen har været liggende eller staaende for Høstningen.

En Del Mejemaskiner ere blevne benyttede iaar, dels nyanskaffede og dels gamle, der ere blevne frentagte, da Arbejdskraften har været knap. Man har brugt den gamle Maade at hobsætte paa, og kun i et Tilfælde vød jeg, at en Mand lod den høstede Byg sætte i Stak, men da Vejrliget blev godt kort efter at Byghøsten var begyndt, vil dette ikke spille nogen Rolle iaar.

Kreaturpriserne have været lidt trykkede. Korn og Krafftoder er dyrt, og da Federne ikke vide, hvad Priserne ville blive i Hamborg og England for fedt Kvæg, men have sidste Vinters demoraliserende Markeder i frisk Erindring, saa tør de ikke anlægge Kapital i Kvæg efter de Priser, Landmanden burde have med Foraarsprisen som Udgangspunkt. Gode velgræssede store Stude have kostet mellem 18 og 22 Øre pr. Pd. i Indkjøb dette Efteraar. Faare- og Lamme-

handelen var yderst slet, da Huldet er ringere end sædvanlig, tilmed da de fremmede Markeder have havt lave Priser.

Fra Vendsyssel. De forhaandenværende Foder mængder ere ved Høstens Slutning en god Middelfrøde, særlig begrundet i Rugens store Halmafgrøde. Vaarsæden fylder derimod lidt. Tabet paa Høet vil derimod nedbringe Vinterfoderets Værdi kvantitativt og kvalitativt meget betydelig. Hertil kommer, at Roemarkerne næsten overalt ere stærkt beskaarne, begrundede i Frygten for Arbejdsmangel, hvilke Aarsager i Forbindelse med de stigende Kornpriser begrunde en Bestræbelse for at nedbringe Vinterbesætningernes Størrelse, hvad kjendelig har influeret paa Markedspriserne paa Kreaturer i dette Efteraar. Priserne ere 10—20 % lavere end forrige Aars.

Brakmarkens Behandling har været en Del forsømt, dels ved det sildige Foraar, det kolde tørre Veir at begynde med og senere August Maanedes store Nedbør, der umuliggjorde nyttig Behandling. Rugen er derfor lagt i mindre bekvem Jord end almindeligt og 14 Dage til 3 Uger senere end den burde lægges.

Arbejder-Spørgsmaalet er Dagens mest brændende. Selv til vor nordlige Landsdel har flere selvbindende Høstmaskiner fundet Vej, men have vel næppe vundet fuld Anerkjendelse iaar, og maa vel ogsaa for vor Landsdels Vedkommende med den sene Høst, særlig i en saa vaad Sommer, være at betragte som en Tilflugt i yderste Nød.

Fra Thy. Indtil det stærke Regnvejr indtraf, vare Kreaturerne ved godt Huld, men derefter have Dyrene tabt meget i Huld, ligesom Mælkeudbyttet dalede stærkt. Der har forøvrigt hele Sommeren igjennem været rigelig Græs.

Udsigterne for Vinterfødningen ere ikke de bedste, en Del have mindre Hø end almindeligt og andres Hø er mindre godt, en mindre Vaarsædsafgrøde, Rughalmen temmelig værdiløs som Foder, og større Kornpriser i Udsigt. Kreaturpriserne, der vare stærkt oppe i Forsommeren, ere ogsaa

dalede betydelig. Der skeer som Følge heraf ogsaa mindre Omsætning, da de, der ere nogenlunde Herre over Stillingen, ikke ville give Kjøb.

Brakmarkens Behandling har været vanskelig, og Rugen er ogsaa som Følge af Regnvejret saadet temmelig sent, det meste i sidste Halvdel af September Maaned, men den er saadet under rigtig gode Vejrforhold.

Fra Mors. Midt i Sommeren havde vi meget høje Priser paa Kælvekøer og bedste jyske Hoppeføl. 1ste Kl.s Køer kostede saaledes fra 235 op imod og nogle enkelte over 300 Kr. pr. Stk.; men Handelsmanden, som igjen solgte paa Randers og Holstebro Markeder, tabte ogsaa mange Penge ved den Forretning. Landboforeningen og Hesteavlforeningen havde indkjøbt til Bortauktionering og af de bedste jyske Hoppeføl til en samlet Sum af ca. 3200 Kr., nogle Eksemplarer kostede 4 à 500 Kr. pr. Stk. I September og Oktober var al Handel meget flov og Priserne stærkt dalende. Der er meget til Salgs af al Slags, ikke mindst af fede Faar og Beder, men Prisen, som forhen har været 28 a 30 Øre pr. Pd., er nu kun 22 a 24 Øre.

Fra Lysgaard Herred. Vi Arbejdsgivere have døjet meget med at faa den fornødne Arbejdskraft i Høsten, selv til højere Dagløn, der ofte løb op til 1½ Kr. og Kost pr. Dag, og denne skal være rigelig og særlig god, — Priser, der ikke kunne bæres af Landmanden med de nuværende Indtægter — men den dyreste Arbejdsløn var jo ikke at faa høstet. Arbejdskraften er formindsket ved den store Udvandring af arbejdsdygtige Folk til Amerika. Koner og Piger lokkes af fra Amerika udsendte danske Folk, der faa en høj Penge-sum for hver Person, de føre med tilbage. Ved Alderdomsforsørgelsen er ogsaa Arbejderne formindsket; thi om de Ældre end ikke udrettede meget, hjalp de dog til med hvad de kunde overkomme, saa som Kreaturpasning og sligt — som de nu ved Understøttelsen undlade. Fordringerne om højere Lønning var ogsaa store af faste Folk

til 1. November, men ere dog nu dalede, idet Frygt for at Kosten vilde blive dyr gjør, at Vinterfolkeholdet indskrænkes mest mulig især af den mindre Landbruger, der selv vil gjøre Arbejdet.

Fru Hammerum Herred. Det blev en vis Tid umuligt at faa Enghøet bjærget — først paa Grund af Ovenvande, men tilsidst paa Grund af Flodvande. Engene stode blanke af Vand, som ved Vintertid i stærkeste Højvande, saaledes at kun Toppen af Høstakkene vare kjendelige; men selv hvor arbejdsdygtige Folk søgte at bjærge Høet op paa Agrene, lykkedes det oftest ikke at faa nogenlunde brugeligt Hø. Der er gaaet store Masser af Hø tabt — man hører Klage over Tab af 5—10—20—40—50—80 Læs i Forhold til Gaardens Størrelse. Faa ere slupne; med andre Ord $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ af den sædvanlige Høbjærgning er gaaet tabt, i Regelen efter at der er ofret en større Del Arbejde derpaa, Kvaliteten retter sig efter Heldet ved Indbjærgningen — men det var Skam at klage over Kvantiteten. Engene vare i det Hele gode, men noget sildige, hvad der fristede Folk til at hale Slaaningen ud saa længe som muligt og derved kom mange for sent til at faa Høet indbjærget i den gunstige Tid og naaede kun at faa det slaat eller stakket for derefter at se det raadne. Enkelte standsede Nedslaaningen ganske og have nu først efter tildels endt Høst atter optaget det; men dette Hø bliver af tvivlsom Værdi. Af Høstgrøde eller »Hø« o: 2det Slæt faaes saa godt som intet iaar.

Ligesom det var besværligt med Høet, saaledes har det ogsaa været med Høsten i sin Helhed, men dog langt fra i den Grad.

Over Insekter og Sygdomme for Afgrøden høres ellers ingen Klage — kun for Æblers Vedkommende — de ere stærkt ormstukne. Det kan maaske her anføres, at Stæren somme Steder i Haverne optræde i saa store Flokke — i tusindevis — at de blive til Skade for Frugttræerne, og hvor der er Ribsbuse, pille de disse fuldstændig rene i Løbet af faa Dage.

Udsigterne for Vinterfodringen kunne være ringe

nok — uagtet der er avlet jævnt godt, og der almindelig sees Hæs og Stakke uden for Laden; men Markedsprisen er jo trykket, og den, der nogenlunde kan, vil beholde sine Stude og Ungkreaturer i Stedet for at lade sig nøje med de lave Priser, der ikke en Gang kunne give Foraarsprisen. Følgen bliver, at der vist vil blive rigelig store Besætninger i Forhold til Fodermængden. Den store Mængde gode, store halvfede Stude, som denne Egn plejer at sælge om Efteraaret, er iaar betydelig mindre, thi de have været afskaaret fra Enggræsset og have ikke kunnet blive i den rette Foderstand og derfor i Regelen ikke kunnet lade sig sælge; de ville vist blive hjemmefedede og saaledes optage en Del af det Foder, den konstante Besætning ellers kunde leve højt af.

Fra Vestjylland. Kløverhøsten har været over en Middelhøst og blev godt bjerget, saa Kvaliteten ogsaa maa kaldes god.

Enghøet er derimod af ringe Kvalitet og Kvantitet.

Engene kom sildig til Grøde, og der holdtes derfor igjen med Bjergningen, men Vejret blev da saa ugunstigt, at Høet mere eller mindre fordærvedes, ja ikke sjælden stod Høstakke i Vand i længere Tid. Kun paa de bedste af Engene i Skjernaadal, som slaaes tidlig, blev høstet godt, baade med Hensyn til Kvalitet og Kvantitet, men 2den Slæt, som almindelig paaregnes, maatte opgives.

Her er ingen nye Høstmaader brugte og ingen Mejemaskiner anvendte, her er jo ingen større Gaarde, og saalænge en Høster kan faaes for $1\frac{1}{2}$ à 2 Kr. i Dagløn, er det vel tvivlsomt, at det kan betale sig at bruge Maskiner. Her bruges den almindelige Høstsætning, 2 og 2 Neg lidt højt og tæt sat ind til hinanden, hvilken vist tilfredsstiller enhver billig Fordring; den er den billigste, kan vel blive vaad, men tørrer igjen hurtig. Enkelte, mest Smaamænd, bruge at sætte Havre i smaa Stakke, naar den i almindelige Langhobe er bleven halvtør, men de skulle altid skilles ad, og Negere sættes ud for at tørres, forinden Havren kan kjøres hjem. Det er forunderligt at se de mange gode Raad, vi Landmænd have

faaet iaar, kun Skade, at de ikke ere følgeværdige. At bygge Bræddeskure over Hobene var vist næppe klogt; den gode Mand, der tilraadede den Methode, maa yist have været Tømmerhandler?

Her paa Egnen bruges ingen Brakmark. Rugen saaes efter Byg, Boghvede og Spærgel. Rugsæden er kun ganske enkeltvis begyndt, Sommergjødningen skal jo kjøres ud, det er først i de sidste Dage, Høsten er endt, og før begyndes Gjødningsskjørslen ikke. Her paa Egnen vød jeg Intet passeret som kan interessere Tidsskriftets Læsere; vi ere jo her engang ikke Pionerer og i Grunden meget konservative. Dette Aar har givet os en Lov, som har gjort os meget betænkelige, nemlig Loven om Alderdomsforsørgelsen. Det er ikke nok med den øjeblikkelige Udgift, der paaføres Kommunerne, men vi se med Ængstelse mod Fremtiden, idet vi antage for givet, at Smaakaarsfolk ligefrem ville indrette sig efter at faa denne Alderdomsforsørgelse. En jævn velstaaende Gaardmand her, synes at have naaet sit Livsmaal, naar han i 60 Aars Alderen har faaet sine Børn opdragede, sin Gaard afhændet og sikret sig en Bolig i Gaarden og en aarlig Indtægt af 2 a 300 Kr. aarlig, Smaamænd nøjes derimod med ca. 200 Kr, og ret mange med endnu mindre, og saa leve de endda glade og tilfredse og uden større Savn, end de have følt tidligere, men de ere jo blevne ved at bestille noget, om de end vare over 60 Aar. — Men denne Lov er jo vedtaget næsten enstemmig i den danske Rigsdag.

Fra Sydjylland. Uagtet Juli Maaned kun gav 10 Tørvejrdsdage og August 6, og at der i de to Maaneder faldt henholdsvis 176 og 204 Millimeter Regn, saa maa det dog siges, at Høsten er kommet godt i Hus, ja Foraarskornet endog meget godt. Men en Del Vaarsædsmarker, navnlig Havremarker, led ikke lidt Skade ved den stærke Storm, som rasede sidst i August, paa enkelte Marker blæste omtrent $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ Delen af Kjærnen af paa en Dag.

Enkelte Mejemaskiner vare anskaffede for at bruges til den rigelige Høst, men det stærke Nedslag med de vex-

lende stærke Vinde gjorde baade Korn og Jordbund uskikkede for Mejemaskine; kun paa meget lette Jorder har den kunnet bruges.

De forskjellige Høstmaader have været en Del omtalte og delvis benyttede. Men man holder her paa Egnen ved den gamle jyske, at sætte Negene meget løst op i Skok. Og dette har sikkert sin Berettigelse, thi en Dags godt Blæsevejr kan tørre saadan løst opsatte Neg, og Blæst hører jo til det daglige Brød her. Exempelvis kan anføres et Sted, hvor man havde forsøgt sig med at sætte Rugen i faste (sjællandske) Hobe; her spirede den meget stærkt, hvorimod hos Naboen, som havde den staaende i almindelige jyske Hobe, spirede den langt mindre. Vejret var køligt og blæsende med Regn.

Turnips har været stærkt angrebet af Larver og Svamp. Man har i Avgust Maaned kunnet træffe mange halvt udviklede Turnips, som have været fuldstændig gjennemtrængte af Svampevæv og tit med raadden Lugt. Turnipsmarkerne i sin Helhed ville derfor næppe naa Middelhøst. — Cikorien tegner godt, dog vil Roden næppe svare til Toppen. Og over alt sees der mange Stokløbere her saavel som i Gulerods- og Runkelroemarkerne.

Medens Larve- saa vel som Svampeangrebet har gjort betydelig Skade paa Roemarkerne, saa har dette ikke været kjendeligt paa Kornet, naar undtages Brand i Vaarsæden, hvoraf der har været en Del.

Kreaturpriserne ere forholdsviis lave og staa slet ikke i Forhold til Korn- eller Foderstofpriserne. Det kolde Foraar med den mindre Græsning i Marskegnene drev Priserne stærkt ned — omtr. 50 Kr. pr. Styk stort Kvæg, og det meget stærke »Træk« mod Syd af »Græskvæg«, som altid er vant at finde Sted i denne Egn, mærkedes næsten ikke iaar. Og de lave Priser have holdt sig siden; kun extra gode store Kælvekoer ere paaagtede og betaales nogenlunde godt.

Fra Bornholm. I Modsætning til de fleste øvrige Provinser har Bornholm havt en meget tør Sommer og navnlig var det meget tørt i den Tid, Planterne ret skulde sætte

Sideskud, saa at Foraarssæden kom til at staa ualmindelig tynd. Først noget hen i Juli faldt her Regnbyger af Betydning. Vintersæden klarede sig bedre, men ogsaa denne var tynd fra Foraaret og vedblev at være tynd, saa i kvantitativ Henseende har Høsten været meget ringere end et Middelaar; dog fyldte Bygget nogenlunde, hvorimod Havren gav ualmindelig ringe Fyld. Bælgfrugterne derimod gav sig mere Tid til at voxer, da der endelig faldt Regn, men vedblev til Gjengjæld at blomstre helt hen i Høsten, saa det blev meget sildig, inden de modnedes. Mod Sædvane stod iaar den sildigsaaede Sæd nok saa frodig som den tidligsaaede, vel nærmest fordi den bedre kunde udvikle sig efter Regnen, og navnlig Vikkehavre, som var saaet sildig til Grønfoder, gav rigeligt Udbytte. I den første Del af Høsttiden faldt her betydelig Regn, saa de Egne, hvor Høsten faldt tidligst, havde mindre gunstigt Høstvejr, hvorimod Vejret var ret gunstigt for Høsten senere, saa den meste Sæd er bleven godt bjerget; det maa derfor antages, at Kvaliteten maa blive god. Her er endnu kun lidet udtærsket, fordi Høsten trak saa langt ud, og man siden har været beskæftiget med Lægning af Vintersæden, men hvor der er tærsket, hører man Klage over det daarlige Foldudbytte. Endskjønt Kornet stod saa tyndt, var det dog besværligt at høste, fordi det var meget nedslaaet af Regnen, saa Mejemaskiner vanskelig kunde anvendes. Kartofflerne ere som Regel gode; den tørre Forsommer var snarest gunstigt for dem; der er næsten ingen, der lide af Kartoffelsyge, og de ville sikkert give et rigtig godt Udbytte. Roerne bleve derimod satte endel tilbage i den tørre Periode, men ville dog nok give en Middelhøst; men det har iaar endmere været vanskelig at faa Folk til at passe disse, saa man nødes til at indskrænke Roeavlens Aare af Mangel paa fornøden Arbejdskraft dertil. Insektangreb have ikke været slemme, kun maa fremhæves, at flere Turnipsafgrøder er bleven aldeles ødelagte strax efter Udtyndingen af nogle smaa grønne Orm (Larver), som aade Bladene aldeles bort, saa hele Marker gik aldeles ud; ogsaa senere indfandt Jordlopperne sig og gjorde betydelig Skade ved at gjennemhulle Bladene, saa det er faa Steder, man seer gode Turnips.

Trods den tørre Forsommer har Kvikgræsset været vanskeligt at udrydde i Brakmarken. Saatiden for Vintersæden faldt for de fleste inden Høsten var endt; hvem, der havde Brakmarken i Orden dertil og fornøden Arbejdskraft, kunde naa at faa Vintersæden lagt i rette Tid, men de fleste, som ikke kunde naa det, fik i den senere tørre Periode Jorden saa tør, at Sæden er kommen meget mangelfuldt op.

Register.

a. Æmner.

- Agerbrug.** Lidt Herregaardsstatistik. Side 558.
Agerdyrkningsberetninger. Fra Midten af Maj 395. Foldudbyttet 397. Fra Oktober 561.
Agerdyrkning. Mosebruget i vore Nabolande. 609
Analysér af Mælk efter forskjellig Fodring. 319.
— af svenske Moser. 617.
Avlsforeninger. 45.
- Biografi, N. J. Fjords.** 425.
- Diskussioner i det Kgl. Landh.-Selsk.:**
— om Enge og vedvarende Græsmarker. 285.
— - Fodringsforsøg med Malkekøer. 352.
— - Plantesygdomme hos Kulturplanterne. 514.
— - Korthornskvægets Benyttelse her i Landet. 598.
Dyrskuet ved Landbrugsmødet i Göteborg 1891. 656.
- Enge og vedvarende Græsmarker.** 246.
- Fjord, N. J.'s Biografi.** 425.
— Foretagsvirksomhed. 577.
Fodringsforsøg med Malkekøer. 298.
- Græsarealets Størrelse i England og Danmark.** 278.
- Hesteavlén 1890.** 59.
Historie. Lidt Herregaardsstatistik. 558.
Husdyrbruget 1890. 30.
Husmandssagen. 380.
- Jordkultur.** Om Enge og vedvarende Græsmarker. 246.

Kapitelstaxter for 1890. 394.

Korthornskvægets Benyttelse her i Landet. 588.

Kvægavl. Udstillingen i Göteborg 1891. 664.

Kvægavlsforeninger. 43.

Kvæghold. Det engelske Kjødkvægs Pleje og Korthornskvægets Benyttelse her i Landet. 598.

Landbruget 1890. 1.

Landøkonomiske Meddelelser fra forsk. Egne om Aaret 1890. 170.

— — — — om Sommeren 1891. 678.

— Betragtning fra Lolland. 389.

Landbrugshistorie. Lidt Herregaardsstatistik. 558.

Landbrugsmødet i Göteborg 1891. 377.

— — — 656.

Landhusholdningselskabets Generalforsamling 1890. 362.

Mejerivæsen, Forsøg paa —' Omraade. Fodringsforsøg med Malkekøer. 298.

Mejerilbruget i Danmark 1890. 82.

Mejeripersonalets Uddannelse. 371.

Mosebruget i vore Nabolande. 609.

— Det nye — i Sverige. 612.

— og Landbrugsudstillingen i Bremen 1891. 645.

Nekrolog, N. J. Fjords —. 425.

Plantesygdomme hos Kulturplanterne 1890. 498.

Statistik. Danmarks Ud- og Indførsel af Landbrugsprodukter 1889—90. 121.

Statistik. Lidt Herregaards —. 558.

Svineslagterierne. Slagtingernes Størrelse. 378.

Sygdomme hos Dyrene. Den kochske Lymfe og Kvægets Tuberkulose. 359.

Tuberkulose, Kvægets- og den kochske Lymfe. 258.

Ud- og Indførsel af Landbrugsprodukter 1889—90. 121.

Udstilling ved Landbrugsmødet i Göteborg 1891. 377.

Vejrforholdene 1889—90. 145.

b. Forfattere.

Appel, A. Husdyrbruget 1890. 30.

— Det engelske Kjødkvægs Pleje og Korthornets Benyttelse i Danmark. 579.

- B**øggild, B. Mejeribruget i Danmark 1890. 82.
Børup, R. P. Det 17de alm. svenske Landbrugsmøde 1891. 656.
- C**hristensen, Chr. Lidt Herregaardsstatistik. 558.
Cour, J. C. la. Landbruget 1890. 1.
- D**anneskjold-Samsøe, N. J. Fjords Foredragsvirksomhed. 577.
- F**eilberg, P. Om Enge og vedvarende Græsmarker. 245.
Fjord, N. J. Fodringsforsøg med Malkekøer. 298.
- H**ansen, K. Det nye Mosebrug i Sverige. 612.
- J**antzen, V. W. — Vejrforholdene 1889—90. 145.
Jensen, J. Hesteavl. 1890. 59.
Jünger, O. Mosekultur paa Landbrugsudstillingen i Bremen 1891. 645.
- R**eck, Fr. Danmarks Ud- og Indførsel af Landbrugsprodukter 1889—90. 121.
Rostrup, E. Plantesygdomme hos Kulturplanterne 1890. 498.
- S**torch, V. N. J. Fjords Biografi. 425.
Søkilde, N. Rasmussen. En Notits. 167.

c. Tegninger.

- Varmekurver af Luftens Varme og Jordbundens Varme i Søborg Sø. 256.
Docent N. J. Fjords Billede. 425.
Snit af og Lejringsforhold i svenske Moser. 613, 614, 615.
Bælgplanter paa Mosejord. 635.
Mosekolonier. 650.
-

